

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta humanitních studií, obor sociální a kulturní ekologie
Posudek vedoucího diplomové práce

Autorka: Bc. Naděžda Žaludová

Název práce: Vliv Spolkové republiky Německo na vývoj environmentální politiky Evropské Unie

Datum dokončení práce: 24. června 2016

1. Všeobecný úvod

Autorka si zvolila téma, které v sobě propojuje problematiku národní a unijní, a to v oblasti ochrany životního prostředí, která je tradičně typická tím, že kompetence k tvorbě politiky i práva zde vykonávají jak orgány členských států, tak orgány Evropské unie (ochrana životního prostředí náleží podle primárního práva EU do oblasti sdílených kompetencí). Propojení obou úrovní politiky, resp. environmentální politiky se odráží i v práci samotné, což je dle mého názoru velmi důležitý aspekt pro kvalitní uchopení tématu. Spolková republika Německo (SRN) působila v minulosti spolu s Francií jako tzv. motor evropské integrace a silný vliv měla i v agendě ochrany životního prostředí, což z práce zřetelně plyne.

Zvolené téma by tedy bylo aktuální sama o sobě, navíc tento jeho prvek je ještě posílen aktuálním vývojem, kdy se v souvislosti s očekávaným odchodem Velké Británie z EU vedou na úrovni odborné i politické úvahy o tom, jak moc se tento pro EU zásadní a přelomový krok odrazí na dalším posílení role SRN v rámci EU. To, že ke zvýšení významu dojde je nepochybné (rozdílné názory mohou panovat na to, v jaké intenzitě tomu tak bude), a i proto je velmi užitečné mít relativně podrobnou představu o tom, jak SRN doposud ovlivňovala nastolováním konkrétních témat jednu z klíčových oblastí EU, tedy v tomto případě environmentální agendu.

2. Obsahová stránka

Diplomová práce o rozsahu 129 stran je z obsahového hlediska rozdělena do pěti základních částí (dále členěné na kapitoly a subkapitoly); za nimi následuje seznam použitých zkratk, seznam použité literatury a přílohy, z nichž jednu tvoří naskenovaný projekt diplomové práce z října 2015.

V úvodu autorka uvádí svou práci do kontextu (zejména z hlediska role SRN v rámci EU), charakterizuje teoretická východiska své práce, komentuje rozčlenění práce a klade si hlavní vstupní hypotézu s tím, že k jejímu ověření nastoluje 4 výzkumné otázky.

V teoretické části autorka seznamuje čtenáře s definicemi některých pojmů v oblasti ochrany životního prostředí (životní prostředí, ekologie, environmentalistika, environmentalismus, trvale udržitelný rozvoj) a stručně nastiňuje politické i právní milníky na tomto poli včetně role mezinárodních organizací. Obsáhlejší část teoretické části se zaměřuje na charakteristiku způsobů, kterými členské státy ovlivňují environmentální politiku EU, a to jak při nastolování konkrétních témat do diskuse, tak rolí při vyjednávání o návrzích právních

předpisů. Z teoretického hlediska zásadní typologii environmentálních průkopníků od Duncana Liefferinka a Mikaela Skou Andersena zde autorka charakterizuje na velmi konkrétních opatřeních navržených, resp. provedených jednotlivými členskými zeměmi EU. Právě na příkladu SRN a vývoje jeho politiky v 80. a 90. letech 20. století dochází autorka k závěru, že pozice států v rámci zmíněné typologie se v čase může i měnit, přičemž rozhodujícím faktorem jsou takřka vždy vnitropolitické okolnosti (v případě SRN to byly zejména velké náklady spojené se znovusjednocením).

V části o Evropské unii podává autorka přehled o základních institucích této nadstátní organizace, především z hlediska složení a kompetencí každé z nich. Tato část obsahuje rovněž charakteristiku environmentální politiky EU, včetně stěžejního politického nástroje, kterým jsou tzv. akční programy životního prostředí.

V části nazvané Německo je relativně podrobně popsán ústavní systém SRN, základní orgány na úrovni federace i spolkových zemí a základní politické směry, resp. politické strany s důrazem na jejich politiku v oblasti ochrany životního prostředí. Kapitola 4.2 podrobně uvádí vývoj environmentální politiky v SRN, s přesahy na úroveň EU. Součástí kapitoly je i objasnění politiky tzv. *Energiewende*, která může sloužit jako typický příklad udržitelného rozvoje propojujícího aspekty hospodářské a sociální s ochranou životního prostředí.

V závěru práce autorka konfrontuje svůj původní záměr s výslednou podobou práce a odpovídá na čtyři základní otázky vznesené v úvodu.

Z obsahového hlediska hodnotím souhrnně práci jako zdařilou. Vzhledem k reálnému vlivu SRN v rámci EU a koneckonců i obsahu práce bych vstupní hypotézu spíše modifikoval v tom smyslu, že SRN měla vždy významný vliv na formování environmentální politiky EU. Nicméně zvolené členění částí a kapitol odpovídá cílům práce a autorka tak v závěru může adekvátně zodpovědět dotazy kladené v úvodu. Co se týče metody, jedná se o kombinaci popisu a analýzy.

Silnou částí práce je promítnutí typologie environmentálních průkopníků na jednotlivé členské státy ve vztahu ke konkrétním politikám (zejména k právním předpisům). Práce tak propojuje teoretické znalosti s realitou a praxí, resp. atrahuje teoretické členění na konkrétní příklady.

Kapitolu o německé environmentální politice považuji vzhledem ke zvolenému tématu za stěžejní a současně v ní spatřuji hlavní přínos diplomové práce, mj. z toho důvodu, že takto podrobný chronologický přehled německého přístupu k ochraně životního prostředí v českém jazyce možná doposud není ani k dispozici. Odbornost textu zde posiluje i fakt, že autorka zpracovává látku na pomezí několika oborů (politologie, environmentalistika, částečně i právo), což samozřejmě předpokládá adekvátní nadoborovou orientaci pisatele.

Z autorkou uvedené charakteristiky německých politických stran a společenských proudů orientovaných na ochranu životního prostředí vyplývá, že i politika vzniklá z radikálních, až anarchistických proudů ve společnosti se může po svém etablování v politickém spektru stát významnou společenskou silou, která jednak nabízí řešení konkrétních problémů na národní úrovni (fenomén tzv. *Waldsterben*, tedy vymírání lesů) a současně výrazně formuje politiku a právo na úrovni nadstátní (směrnice o velkých spalovacích zařízeních, jejímž vzorem byl právě německý zákon o ochraně ovzduší). Na aktuálním a příhodně zvoleném příkladu klimatické politiky je rovněž názorně ukázáno, že SRN nezřídka promítá základní prvky své domácí právní úpravy do unijní legislativy, což je ku prospěchu ochrany životního prostředí.

3. Práce s literaturou

Práce s domácí a zejména cizojazyčnou literaturou považuji za velké plus této práce. Je třeba totiž mít na paměti, že u stěžejních částí práce domácí literatura prakticky neexistuje a je třeba vycházet z pramenů zahraničních. Obsáhlý přehled použité literatury (včetně aktuálních pramenů) a její začlenění do textu svědčí o tom, že se to autorce povedlo.

4. Formální stránka

Z formálního hlediska konstatuji, že práce je psána odborným, avšak srozumitelným jazykem a splňuje tak požadavky kladené na úroveň diplomové práce. Pozitivem je, že k termínům vycházejícím z německých reálií (názvy zákonů, politických stran, principů apod.) uvedeným v češtině jsou vždy připojeny i ekvivalenty v němčině, což jen podtrhuje velmi dobrou práci s původní literaturou.

V práci daného rozsahu se nelze zcela vyvarovat několika překlepů (např. chybějící tečka na konci věty, str. 76, 5. ř), nesprávných slovesných tvarů („zodpovědný“ místo zodpovědného“, str. 42, 5. ř. odspodu), laicky znějících obrátů („koncept spatřil poprvé světlo světa“, str. 20, 10. ř.) či neobratných výrazů („je potřeba zarazit hospodářský růst“, str. 17, 8. ř., „právní legislativy“, str. 20, 19. ř.), které jsou zřejmě však někdy důsledkem překladu z cizojazyčných pramenů. Stejně tak u některých obrázků či grafů by stálo za to přeložit text v nich uvedený a alespoň krátce je okomentovat. Souhrnně je však třeba uvést, že v kontextu celé práce se jedná pouze o dílčí nepřesnosti a její celkovou hodnotu nesnižují.

5. Celkové hodnocení

Souhrnně konstatuji, že autorka velmi dobře pracovala s odbornými prameny, její práce je dobře strukturovaná, má vysokou úroveň a mnohé její části (viz výše) jsou využitelné i v českém kontextu, proto ji doporučuji k obhajobě. Co se týče bodového hodnocení, navrhuji 17 – 18 bodů, a tedy známkové hodnocení „výborně“.

V rámci diskuse před komisí navrhuji, aby autorka reagovala na následující dvě otázky:

- 1) Jak hodnotíte *Energiewende* v samotné SRN? Má z hlediska dopadu na životní prostředí podle Vašeho názoru kromě pozitiv i nějaká negativa?
- 2) Domníváte se, že vliv SRN v rámci EU v budoucnu bude spíše stoupat či klesat a proč?

V Praze dne 10. srpna 2016

JUDr. Libor Dvořák, Ph.D.